

Lezen doe je met letters

Door: Arjanne Hoogerman en Femke van der Lecq

Letterkennis is de basis van het lezen. Om woorden te kunnen lezen moet je van iedere letter weten welke klank aan het teken van de letter is gekoppeld. Leren lezen is het ontsleutelen van letters en deze geautomatiseerd koppelen aan klanken. Daarom starten we al bij de kleuters met het koppelen van een klank aan een letter. We spreken dan van klank-teken-koppeling.

Gaat het in de kleuterperiode nog om de kennismaking met letters, in groep 3 gaat het om het daadwerkelijk aanleren en automatiseren van de klanktekenkoppeling. Als kinderen een paar letters kennen, kunnen ze al snel de eerste woorden als *rik*, *daan* en *kaas* (mkm-woorden) lezen. Hoe groter de letterkennis, hoe meer woorden er gelezen kunnen worden.

In de eerste helft van het schooljaar komen alle belangrijke letters en klanken aan bod. De kinderen kunnen dan mmkmm-woorden (zoals *krijgt*), mmkm-woorden (zoals *plank* en *stout*) en mkmm-woorden (zoals *loopt*) lezen.

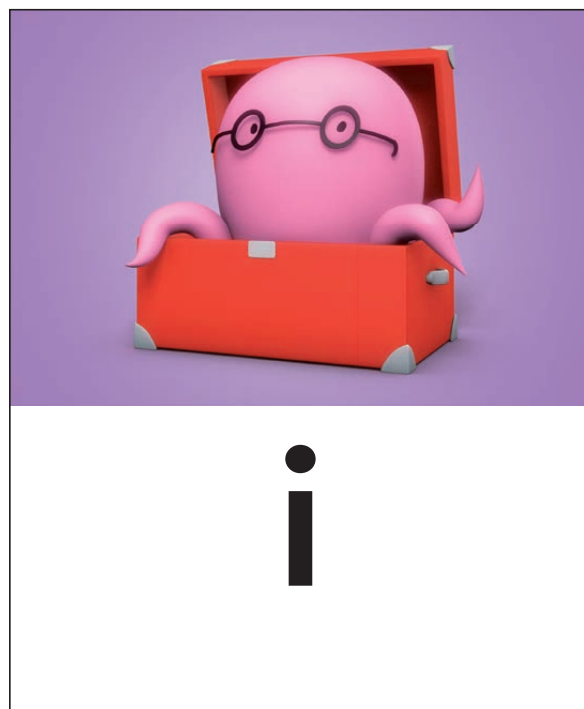
Lijn 3 gebruikt geen methode- of kapstokwoorden bij het aanleren van de letters. Bij het gebruik van methode- of kapstokwoorden die zichtbaar in de klas hangen, leren kinderen om een afbeelding op de wandkaart te koppelen aan een heel woord.

Sommige kinderen onthouden door het ophangen van de wandkaart met het woord *rik* niet de aangeleerde letter (r), maar juist het woord *rik*. Zo ontstaat er inslijping van het kapstokwoord in plaats van automatisering van de klanktekenkoppeling. Kinderen ontwikkelen zich hierdoor als 'gememoriseerde lezers'.

Hoe kun je kinderen dan wel op een goede en speelse manier de klanktekenkoppeling

aanbieden? Belangrijk is dat bij het aanbieden zo veel mogelijk zintuigen worden aangesproken: de multisensoriële benadering. Dat kan met audio (geluid) en visuele (beeld) hulpmiddelen, zoals een aansprekend letterfilmpje. Ook motorische ondersteuning helpt bij het aanleren van de lettervorm.

Het zichtbaar ophangen van een afbeelding behorend bij de letter mag alleen dienen als visuele ondersteuning en mag niet leiden tot inprenting. Een kind onthoudt de letter b doordat het het afgebeelde letterteken koppelt aan één van de afbeeldingen op de wandkaart (beer of ballon of ...), die weer verwijst naar een bekend begrip. De ondersteuning kan ook worden gerealiseerd door afbeeldingen waarbij de klank in het midden van de woorden voorkomt. Bij de i kan het kind deze letter bijvoorbeeld ook onthouden met een afbeelding van een kist of een bril. De doelstelling blijft telkens dat het kind de klank van de i kan koppelen aan het leesteken, de letter i.

Met didactieken die gebaseerd zijn op het aanleren van de letters worden goede resultaten geboekt. Voorbeelden hiervan zijn *Zo leer je kinderen lezen en spellen* (Schraven, 2009) en *De directe systeemmethodiek* (Feys & Van Biervliet, 2010).

Om het technisch lezen goed, snel en effectief aan te bieden, kiezen we er in *Lijn 3* daarom voor om de letter centraal te zetten en geen gebruik te maken van methodewoorden. Meer informatie over hoe dit in *Lijn 3* is gerealiseerd, kunt u vinden in de Pakketwijzer (pagina 37 en verder).

Bronnen:

- Bosman, A.M.T. (2007). *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 46, 451-465.
- Feys, R. & Biervliet, P. van (2010). *Beter leren lezen: De directe systeemmethodiek* (DSM). Den Haag: Acco.
- Förrer, M. e.a. (z.j.) *Kwaliteitskaart ATL* (Effectief Aanvankelijk Technisch Lezen groep 3 – overzicht) Den Haag: School aan zet.